

Brüssel, 25.11.2020
SWD(2020) 296 final

KOMISJONI TALITUSTE TÖÖDOKUMENT
MÕJU HINDAMISE ARUANDE KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

Lisatud dokumendile:

Ettepanek:
EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS

Euroopa andmehalduse kohta
(andmehaldust käsitlev õigusakt)

{COM(2020) 767 final} - {SEC(2020) 405 final} - {SWD(2020) 295 final}

A. Vajadus meetmete järele
Mis on probleem ja miks on tegemist ELi tasandi probleemiga?
Probleem, millele käesolev algatus lahendust otsib, on asjaolu, et hoolimata kasust, mida andmete jagamine majandusele ja ühiskonnale võiks tuua, on see ELis jätkuvalt piiratud. Selle kindlakstehtud põhjuseid on kolm: – vähene usaldus andmete jagamise vastu; – raskused taaskasutada teatavaid avaliku sektori andmeid ja koguda andmeid altruistlikel alustel; – tehnilised tõkked andmete taaskasutamisele.
Mis tuleks saavutada?
Eesmärk on suurendada usaldust andmete jagamise vastu, tugevdada mehhanisme, mis suurendavad andmete kättesaadavust, ja ületada tehnilised tõkked andmete taaskasutamisele. See toetab andmete kättesaadavust nende kasutamiseks majanduses (uute toodete ja teenuste väljatöötamine, suurem tõhusus) ja ühiskonnas (sotsiaalsete probleemidega tegelemine). Algatuse eesmärk on panna alus uuele, euroopalikule andmehaldusele, mis oleks alternatiiv praegu suurte tehnoloogiaettevõtete poolt edendatavale platvormimudelile.
Milline on ELi tasandi meetmete lisaväärtus (subsidiiaarsus)?
Kui kõigis liikmesriikides kehtestataks ühised normid, oleks algatusega tagatud, et ettevõtjad saavad kasu siseturu mastaabist ning võivad oma tooted ja teenused käiku lasta kõikjal liidus. Ettevõtjatel ja teadusorganisatsioonidel oleks võimalik pääseda eri liikmesriikidest pärinevatele andmetele juurde sarnastel tingimustel.
B. Lahendused
Millised on erinevad poliitikavariandid eesmärkide saavutamiseks? Kas on olemas eelistatud variant? Kui ei, siis miks?
Mõjuhinnaang keskendus neljale tegevusvaldkonnale: meetmed avaliku sektori andmete tõhustatud kasutamiseks, meetmed andmevahendajate usaldusväärsuse suurendamiseks, meetmed andmealtruismi hõlbustamiseks ning Euroopa mehhanismi loomine valitsemise horisontaalsete aspektide koordineerimiseks ja juhtimiseks. Mõjuhinnaangus vaeti iga valdkonna puhul nn pehme õiguse meetmeid, nagu suunised või soovitused, ja kaht siduvat õigusakt, mis erinevad oma ranguselt. Analüüsi tulemusena nenditi, et ei saa eeldada, et pehme õiguse meetmed loovad eri sekkumisvaldkondades vajaliku usalduse andmete jagamise vastu. Näiteks andmealtruismil on tugev tarbijakaitse element, mille eesmarke on pelgalt pehme õiguse vahenditega raske saavutada. Avaliku sektori teabe tõhustatud taaskasutamise jaoks kaaluti nii andmete taaskasutamise tsentraliseeritud kui ka detsentraliseeritud mudelit. Meetmete puhul, mille eesmärk on luua usaldust andmevahendajate vastu, erinesid võimalused seoses märgistamis-/sertifitseerimissüsteemi vabatahtlikkuse või kohustuslikkusega. Andmealtruismi puhul hinnati võimalusi kasutada vabatahtlikku sertifitseerimissüsteemi ja kohustuslikku loasüsteemi. Valitsemise horisontaalsete aspektide koordineerimise ja juhtimise jaoks Euroopa mehhanismi loomist analüüsid kaaluti võimalust luua eraldiseisev juriidiline isik ja teha komisjonile ülesandeks luua eksperdirühm. Hinnangu järelendus oli, et kolmes tegevusvaldkonnas oli eelistatav vähem range variant. Andmealtruismi puhul aga oli soodsam rangem variant, kuna avaliku sektori asutuse väljastatav kohustuslik luba looks vajaliku usalduse andmealtruismi mehhanismide vastu. Rangem kohustuslik süsteem oleks teostatav alternatiiv ka andmevahendajate märgistamise või sertifitseerimise puhul, kuna sellega kehtestataks selged reeglid Euroopa andmete turul tegutsemiseks ja suurendataks selliste vahendajate usaldusväärsust.

Millised on eri sidusrühmade seisukohad? Kes millist varianti toetab?
Avaliku sektori asutused peavad tervitatavaks püüdeid hõlbustada avaliku sektori osalemist Euroopa ühistes andmeruumides. Nad toetavad andmete taaskasutamise puhul ühtse kontaktpunkti mehhanismi, samuti ELi organite suuremat rolli standardite prioriseerimisel. Valdkondliku organisatsioonid – sealhulgas VKEd ja ettevõtjate ühendused – rõhutavad standardimise ja koostalitlusvõime olulisust ning toetavad andmevahendajatele mõeldud vabatahtliku sertifitseerimis-/märgistamismehhanismi kasutuselevõttu. Akadeemilised ja teadusringkonnad pooldavad teatavate avaliku sektori andmete taaskasutamise ja andmealtruismi tõhustamist. Üldsus pooldab üldist andmestrategieid ja andmete altruistlikku jagamist, samuti selliste tehniliste vahendite kasutuselevõttu, mis võimaldavad inimestel aktiivselt andmepõhises majanduses osaleda.
C. Eelistatud poliitikavariandi mõju
Millised on eelistatud poliitikavariandi (kui see on olemas, vastasel korral peamiste poliitikavariantide) eelised?
Eelsitatud paketil oleks ELi andmepõhisele majandusele otsene mõju, mille summa jääks 2028. aastal 7,2 miljardi euro ja 10,9 miljardi euro vahele. Lisaks sellele toimiks algatus katalüsaatorina tõhusamate teenuste ja uute andmepõhiste toodete loomisel, muu hulgas tehisintellekti vallas. Sellest oleks kasu mitte pelgalt andmepõhisel majandusel, vaid ELi majandusel ja ühiskonnal tervikuna. Näiteks aitaks see asjade interneti andmete varal saavutada 2027. aastaks 1,3 triljoni euro suuruse tootlikkuse kasvu ja säästa ELi tervishoiusektoris aastas umbes 120 miljardit eurot.
Millised on eelistatud poliitikavariandi (kui see on olemas, vastasel korral peamiste poliitikavariantide) kulud?
Aruandes on üksikasjalikult esitatud iga meetme kulu asjaomastele sidusrühmadele, sealhulgas nii andmete tootjatele kui ka taaskasutajatele. Näiteks vabatahtliku märgistamise süsteem tingiks märgist saada soovivatele andmevahendajatele 20 000–50 000 euro suuruse ühekordse kulu.
Milline on mõju VKEdele ja konkurentsivõimele?
VKEd saavad kasu lihtsustatud juurdepääsust avaliku sektori andmetele. Uute andmevahendajate jaoks ületab kliendibaasi ja sissetuleku potentsiaalne suurenemine kuhjaga sertifitseerimise/märgistamisega seoses kantud kulud.
Kas on ette näha märkimisväärt mõju riigieelarvetele ja ametiasutustele?
Liikmesriigid, kellel ei ole veel taristut avaliku sektori valduses olevate andmete kättesaadavaks tegemiseks, tekiksid kulud. See tähendaks keskmiselt 10,6 miljoni euro suurust ühekordset kulu liikmesriigi kohta ja igal aastal korduvat hoolduskulu 610 000 eurot. Teisalt kaaluks tasudest saadav tulu ja suuremast tõhususest tulenev sääst (viimane oleks hinnanguliselt 684 miljonit eurot aastas) need kulud kuhjaga üles.
Kas on oodata muud olulist mõju?
Andmete parem kasutamine võib parandada tervist ja suurendada heaolu, parandada keskkonda, võimendada kliimameetmeid ja tõhustada kommunalteenuseid. Tervishoiusektoris saavad andmed kaasa aidata parema ja konkreetsete vajadustega paremini sobiva ravi väljatöötamisele. Liikuvussektoris hoitaks kokku üle 27 miljoni tunni ühistransporditeenuste kasutajate aega, kuid lisaks sellele oleks tänu reaalarajas toimivale navigatsioonisüsteemile aastas võimalik säästa kuni 20 miljardit eurot sõidukijuhtide tööjõukulusid. See vähendab liiklusummikutes kaotatud aega ja oleks tänu CO ₂ heite ja õhusaate vähenemisele keskkonnale kasulik.

Proportsionaalsus?
Algatus on tugiraamistik andmete jagamisele ELis. See on proportsionaalne taotletavate eesmärkidega ja küllaldaselt paindlik, et võtta riiklikul ja sektoripõhisel tasandil lisameetmeid.
D. Järeelmeetmed
Millal poliitika läbi vaadatakse?
Poliitika vaadatakse läbi nelja aasta pärast.